

AAC – Augmentative and Alternative Communication (wspomagana, alternatywna komunikacja)

Jak przebiega prawidłowy rozwój mowy:

1. etap – **PRZEDINTENCJONALNY**: Dziecko reaguje na melodię słów, interesuje się osobami i przedmiotami. Nie wie jeszcze w jaki sposób może wysłać komunikat. Nie rozumie, że swoim zachowaniem może wywołać określoną zmianę w zachowaniu innej osoby. zachowania sygnalizują poczucie komfortu lub dyskomfortu, radości, niezadowolenia. Reakcje mają głównie charakter uwarunkowań odruchowych. Dziecko nie rozumie jeszcze znaczenia słów.
Ekspresja – płacz, uśmiech, spojrzenia, poruszenie ciała, oddech, tętno
2. etap – **INTENCJONALNY NIEJĘZYKOWY**: Dziecko wysyła celowe komunikaty skierowane do konkretnej osoby, używając kombinacji spojrzeń, gestów, mimiki dźwięków. Dziecko wie czego chce i w jaki sposób okazać to opiekunowi. Dziecko staje się towarzyskie, dzieli uwagę z innymi w czasie zabawy. Zaczyna poznawać znaczenie pierwszych słów. Rozumienie ma charakter sytuacyjny, wsparte jest gestem, melodią słów, wyrazem twarzy. Ekspresja dziecka jest jeszcze niewerbalna. (dziecko domaga się różnych rzeczy niewerbalnie)
3. etap – **INTENCJONALNY JĘZYKOWY**: Dziecko odkrywa znaczenie słów. Kieruje komunikaty do innych osób używając najpierw pojedynczych słów. Na początku dziecko potrzebuje dużo wsparcia ze strony dorosłego – podpowiedzi, zachęty, pytań naprowadzających. Wypowiedzi dotyczą najpierw tego, co dzieje się w aktualnej chwili, w aktualnej sytuacji. Stopniowo wraz z rozwojem języka dziecko potrafi nazywać to, co jest odległe w czasie i przestrzeni. Dziecko uczy się nazw różnych elementów rzeczywistości i poznaje reguły łączenia różnych słów. Odkrywa kod językowy i poznaje coraz bardziej zróżnicowane wypowiedzi.

Nie wszystkie osoby osiągają wymienione wyżej etapy (zwłaszcza etap 3, ale są i takie, które nie osiągają etapu 2). To dla nich tworzone są alternatywne, wspomagane sposoby komunikacji.

Ważne jest by doprowadzić przynajmniej do osiągnięcia etapu 2!!! Czyli INTENCJONALNOŚCI.

Od czego zacząć komunikację z dzieckiem o dużych ograniczeniach komunikacyjnych i/lub intelektualnych?

- a. **Od sytuacji, które będą dziecko angażowały, motywowały do aktywności**

Np. Od zabawy:

Etapy zabawy:

- z. sensoryczne (odbieranie bodźców i reagowanie)
- z. manipulacyjne (potrząsanie, wkładanie)

- z. konstrukcyjne(budowanie, rysowanie)
- z. symboliczne (np. udajemy, że pijemy, rozmawiamy przez telefon) {tu rolę zaczyna pełnić człowiek}
- z. tematyczne (odgrywanie ról) {tu rolę zaczyna pełnić drugi człowiek}

Cele zabawy: - w kontekście komunikacji

- wywołanie reakcji
- skupienie uwagi
- poznawanie wielozmysłowe
- zauważenie przedmiotu
- zauważenie człowieka

Cele działania na przedmiotach: - w kontekście komunikacji

- rozbudzenie ciekawości
- działanie i sprawczość
- rozwijanie koncentracji
- budowanie stałości przedmiotu
- budowanie pola wspólnej uwagi
- rozumienie innych, jako intencjonalnych sprawców
- rozwijanie interakcji: współdziałanie, naprzemienność
- rozumienie sytuacyjne, gesty
- pierwsze komunikaty wspomagane

b. Od sygnałów

- wizualnych (przedmioty, kolory)
- słuchowych (dźwięki, muzyka)
- dotykowych (przedmioty, faktury, uścisk)
- węchowych (określona woń)

→Żeby dziecko rozumiało związek między sygnałem, a przedmiotem/ sytuacją/ zdarzeniem

c. Stworzenie tablicy do tej sytuacji

d. Stworzenie słownika rdzeniowego

e. Stworzenie książki do komunikacji

A na początku książki – paszport komunikacyjny {www.communicationpassport.org.uk}

Aby zacząć je stosować z powodzeniem, w świetle powyższych prawidłowości rozwoju mowy, konieczne jest zachowanie następujących zasad.

ZASADY AAC

1. Poznanie dziecka – **indywidualnej osoby** (co lubi, czego nie itd.)
2. **Interakcja** – nawiązanie kontaktu – bycie na poziomie dziecka
3. **Aranżowanie aktywności** – umożliwienie dziecku poznawania, doświadczania, przeżywania – **razem**
4. Dziecko **sprawcą** działania
5. Poznanie poziomu dziecka i planowanie **kolejnych kroków**
6. **Naprzemiennosc** (czekaj na dziecko!)
7. Poznaj sposoby **wyrażania** stosowane przez dziecko – obserwuj je!
8. Sprawdzanie na ile dziecko rozumie język (nie tylko miała i hau)
9. **Optymalne sposoby porozumiewania się** dla danego dziecka
10. Dziecko **uczy się komunikacji** poprzez **aktywne porozumiewanie się**.

Alternatywne i wspomagające sposoby komunikacji:

Rodzaje ZNAKÓW w AAC

- Gesty ciała
- Przedmioty, miniatury przedmiotów
- Zdjęcia
- Rysunki (kopiowane, robione ręcznie, tabliczka suchościeralna zawsze w torebce {www.dotolearn.com})
- Symbole, np. Piktogramy (PIC) {www.piktogramy.prv.pl}, Makaton, PCS, Bliss {blissymbolics.org} {strona internetowa w symbolach: symbolworld.org}
- Litery i wyrazy

POMOCE stosowane w AAC:

- Pojedyncze znaki (np. przedmioty, zdjęcia, symbole)
- Tablice : wyboru, kontekstowe, tematyczne, uczestnictwa, konwersacyjne i inne
- Książki do komunikacji
- Komunikatory z nagrywanym głosem
- Komputery, tablety, telefony z programami do komunikacji
- Specjalistyczne urządzenia z tablicami dynamicznymi i synteźatorami głosu

RODZAJE TABLIC:

KONTEKSTOWE – NP.
ZDJĘCIA Z WAKACJI Z
PRZYKLEJONYMI
SYMBOLAMI
TEMATYCZNE – NP.
KUCHNIA, PRANIE, RELIGIA
UCZESTNICTWA – NP.
POMAGAJĄCE WZIĄĆ
UDZIAŁ W ZABAWIE, NP.
W WYBORZE KLOKA,
KOLORU, OSOBY ITD.
OSOBISTE – NP. WAŻNE
INFORMACJE O MNIE
KONWERSACYJNE –
PYTANIA I ZWROTY

Oprogramowanie:

- Mówik (na android)
- Gadaczek
- SymWriter
- SymWord
- Symbol for Windows
- Grid 2
- Boardmaker

Osobista pomoc do porozumiewania się zawiera potencjalny czynny słownik jej użytkownika. Rolą partnera komunikacji jest umożliwienie użytkownikowi AAC aktywnego udziału w rozmowie

Techniki wyboru/dostępu do znaków:

- Bezpośrednie: wskazywanie np. palcem, dłonią, stopą, wzrokiem, światłem latarki, wskaźnikiem
- Pośrednie – potwierdzanie przy wyliczaniu, skanowanie